

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyaē yuddhakāṇḍē

|| trisaptatitamaḥ sargaḥ ||

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ trisaptatitamaḥ sargaḥ ॥

indrajitō brahmāstrēṇa vānarasēnāsahitayōḥ
śrīrāmalakṣmaṇayōrmūrcchā

tatō hatān rākṣasapuṅgavāṃstān
dēvāntakādītrīśirō'tikāyān |
rakṣōgaṇāstatra hatāvaśiṣṭā -
stē rāvaṇāya tvaritāḥ śaśaṃsuḥ ॥ 6.73.1 ॥

tatō hatāṃstān sahasā niśamya
rājā mahābāṣpapariplutākṣaḥ |
putrakṣayaṃ bhrātrvadhaṃ ca ghōraṃ
vicintya rājā vipulaṃ pradadhyau ॥ 6.73.2 ॥

tatastu rājānamudīkṣya dīnaṃ
śōkārṇavē samparipupluvānam |
ratharṣabhō rākṣasarājasūnu -
stamindrajid vākyamidaṃ babhāṣē ॥ 6.73.3 ॥

na tāta mōhaṃ parigantumarhasē
yatrēndrajijīvatī nairṛtēśa |

nēndrāribāṇābhihatō hi kaścit

prāṇān samarthaḥ samarē'bhipātum || 6.73.4 ||

paśyādya rāmaṃ saha lakṣmaṇēna

madbāṇanirbhinnavikīrṇadēham |

gatāyuṣaṃ bhūmitalē śayānaṃ

śitaiḥ śarairācitasarvagātram || 6.73.5 ||

imāṃ pratijñāṃ śṛṇu śakraśatrōḥ

suniścītāṃ pauraṣadaivayuktām |

adyaiva rāmaṃ saha lakṣmaṇēna

santarpayiṣyāmi śarairamōghaiḥ || 6.73.6 ||

adyēndravaivasvataviṣṇurudra -

sādhyāśca vaiśvānaracandrasūryāḥ |

drakṣyanti mē vikramamapramēyaṃ

viṣṇōrivōgraṃ baliyajñavāṭē || 6.73.7 ||

sa ēvamuktvā tridaśēndraśatru -

rāpṛcchya rājānamadīnasattvaḥ |

samārurōhānilatulyavēgaṃ

rathaṃ kharaśrēṣṭhasamādhiyuktam || 6.73.8 ||

samāsthāya mahātējā

rathaṃ harirathōpamam |

jagāma sahasā tatra

yatra yuddhamarindamaḥ || 6.73.9 ||

taṃ prasthitaṃ mahātmāna -

manujagmurmahābalāḥ |

saṃharṣamāṇā bahavō
dhanuḥpravaraḥpāṇayaḥ || 6.73.10 ||

gajaskandhagatāḥ kēcit
kēcit paramavājibhiḥ |
vyāghravṛścikamārjāra -
kharōṣṭraīśca bhujāṅgamaiḥ || 6.73.11 ||

varāhaiḥ śvāpadaiḥ siṃhai -
rjambukaiḥ parvatōpamaiḥ |
kākahamaṣamayūraiśca
rākṣasā bhīmavikramāḥ || 6.73.12 ||

prāsapaṭṭiśanistriṃśa -
paraśvadhagadādharāḥ |
bhuśuṇḍimudgarāyaṣṭi -
śataghñīparighāyudhāḥ || 6.73.13 ||

sa śaṅkhaninadaiḥ pūrṇai -
rbhērīṇāṃ cāpi niḥsvanaiḥ |
jagāma tridaśēndrāri -
rājiṃ vēgēna vīryavān || 6.73.14 ||

sa śaṅkhaśaśivarṇēna
chatrēṇa ripusūdanaḥ |
rarāja pratipūrṇēna
nabhaścandramasā yathā || 6.73.15 ||

vījyamānastatō vīrō
haimairhēmavibhūṣaṇaḥ |

cārucāmaramukhyaīśca
mukhyaḥ sarvadhanuṣmatām || 6.73.16 ||

sa tu dṛṣṭvā viniryāntaṃ
balēna mahatā vṛtam |
rākṣasādhipatiḥ śrīmān
rāvaṇaḥ putramabravīt || 6.73.17 ||

tvamapratirathaḥ putra
tvayā vai vāsavō jitaḥ |
kiṃ punarmānuṣaṃ dhṛṣyaṃ
nihaniṣyasi rāghavam || 6.73.18 ||

tathōktō rākṣasēndrēṇa
pratyagrḥṇānmahāśiṣaḥ |
tatastvindrajitā laṅkā
sūryapratimatējasā || 6.73.19 ||

rarājāprativīryēṇa
dyaurivārkeṇa bhāsvatā |
sa samprāpya mahātējā
yuddhabhūmimarindamaḥ || 6.73.20 ||

sthāpayāmāsa rakṣāṃsi
rathaṃ prati samantataḥ |
tatastu hutabhōktāraṃ
hutabhuksadrśaprabhaḥ || 6.73.21 ||

juhuvē rākṣasaśrēṣṭhō
vidhivanmantrasattamaiḥ |

sa havirlājasatkārai -

rmālyagandhapuraskṛtaiḥ || 6.73.22 ||

juhuvē pāvakaṃ tatra

rākṣasēndraḥ pratāpavān |

śastrāṇi śarapatrāṇi

samidhō'tha bibhītakāḥ || 6.73.23 ||

lōhitāni ca vāsāṃsi

sruvaṃ kārṣṇāyasaṃ tathā |

sa tatrāgniṃ samāstīrya

śarapatraiḥ satōmaraiḥ || 6.73.24 ||

chāgasya kṛṣṇavarṇasya

galaṃ jagrāha jīvataḥ |

sakṛdēva samiddhasya

vidhūmasya mahārciṣaḥ || 6.73.25 ||

babhūvustāni liṅgāni

vijayaṃ yānyadarśayan |

pradakṣiṇāvartaśikha -

staptakāñcanasannibhaḥ || 6.73.26 ||

havistat pratijagrāha

pāvakaḥ svayamutthitaḥ |

sō'stramāhārayāmāsa

brāhmamastraviśāradaḥ || 6.73.27 ||

dhanuścātmarathaṃ caiva

sarvaṃ tatrābhyamantrayat |

tasminnāhūyamānē'strē
 hūyamānē ca pāvakē |
 sārkaagrahēndunakṣatram
 vitatrāsa nabhasthalam || 6.73.28 ||

sa pāvakaṃ pāvakadīptatējā
 hutvā mahēndrapratimaprabhāvaḥ |
 sacāpabāṇāsirathāśvasūtaḥ
 khē'ntardadhē'tmānamacintyavīryaḥ || 6.73.29 ||

tatō hayarathākīrṇam
 patākādhvajaśōbhitam |
 niryayau rākṣasabalam
 nardamānam yuyutsayā || 6.73.30 ||

tē śarairbahubhiścitrai -
 stīkṣṇavēgairalaṅkṛtaiḥ |
 tōmarairaṅkuśaiścāpi
 vānarāñjaghnurāhavē || 6.73.31 ||

rāvaṇistu susaṅkruddha -
 stān nirīkṣya niśācarān |
 hr̥ṣṭā bhavantō yudhyantu
 vānarāṇām jighāṃsayā || 6.73.32 ||

tatastē rākṣasāḥ sarvē
 garjantō jayakāṅkṣiṇaḥ |
 abhyavarṣaṃstatō ghōraṃ
 vānarāñśaravṛṣṭibhiḥ || 6.73.33 ||

sa tu nālīkanārācai -
 rgadābhirmusalairapi |
 rakṣōbhiḥ saṃvṛtaḥ saṅkhyē
 vānarān vicakarṣa ha || 6.73.34 ||

tē vadhyamānāḥ samarē
 vānarāḥ pādapāyudhāḥ |
 abhyavarṣanta sahasā
 rāvaṇiṃ śailapādapaiḥ || 6.73.35 ||

indrajit tu tadā kruddhō
 mahātējā mahābalaḥ |
 vānarāṇāṃ śarīrāṇi
 vyadhamad rāvaṇātmajaḥ || 6.73.36 ||

śarēṇaikēna ca harīn
 nava pañca ca sapta ca |
 bibhēda samarē kruddhō
 rākṣasān sampraharṣayan || 6.73.37 ||

sa śaraiḥ sūryasaṅkāśaiḥ
 śātakumbhavibhūṣaṇaiḥ |
 vānarān samarē vīraḥ
 pramamātha sudurjayaḥ || 6.73.38 ||

tē bhinnagātrāḥ samarē
 vānarāḥ śarapīditāḥ |
 pēturmathitasāṅkalpāḥ
 surairiva mahāsurāḥ || 6.73.39 ||

tē tapantamivādityaṃ
 ghōrairbāṇagabhastibhiḥ |
 abhyadhāvanta saṅkruddhāḥ
 saṃyugē vānararṣabhāḥ || 6.73.40 ||

tatastu vānarāḥ sarvē
 bhinnadēhā vicētaṣaḥ |
 vyathitā vidravanti sma
 rudhirēṇa samukṣitāḥ || 6.73.41 ||

rāmasyārthē parākramya
 vānarāstyaktajīvitāḥ |
 nardantastē'nivṛttāstu
 samarē saśilāyudhāḥ || 6.73.42 ||

tē drumaiḥ parvatāgraiśca
 śilābhiśca plavaṅgamāḥ |
 abhyavarṣanta samarē
 rāvaṇiṃ samavasthitāḥ || 6.73.43 ||

taṃ drumāṇāṃ śilānāṃ ca
 varṣaṃ prāṇaharaṃ mahat |
 vyapōhata mahātējā
 rāvaṇiḥ samitiñjayaḥ || 6.73.44 ||

tataḥ pāvakasaṅkāsaiḥ
 śarairāśīviṣōpamaiḥ |
 vānarāṇāmanīkāni
 bibhēda samarē prabhuḥ || 6.73.45 ||

aṣṭādaśaśaraistīkṣṇaiḥ
 sa vidhvā gandhamādanam |
 vivyādha navabhiścaiva
 nalaṃ dūrādavasthitam || 6.73.46 ||

saptabhistu mahāvīryō
 maindaṃ marmavidāraṇaiḥ |
 pañcabhirviśikhaiścaiva
 gajaṃ vivyādha saṃyugē || 6.73.47 ||

jāmbavantaṃ tu daśabhi -
 rnīlaṃ triṃśadbhirēva ca |
 sugrīvamṛṣabhaṃ caiva
 sō'ṅgadaṃ dvividaṃ tathā || 6.73.48 ||

ghōrairdattavaraistīkṣṇai -
 rniṣprāṇānakarōt tadā |
 anyānapī tathā mukhyān
 vānarān bahubhiḥ śaraiḥ || 6.73.49 ||

ardayāmāsa saṅkruddhaḥ
 kālāgniriva mūrccitaḥ |
 sa śaraiḥ sūryasaṅkāsaiḥ
 sumuktaiḥ śīghragāmibhiḥ || 6.73.50 ||

vānarāṇāmanīkāni
 nirmamantha mahāraṇē |
 ākulāṃ vānarīm sēnāṃ
 śarajālēna pīḍitām || 6.73.51 ||

hr̥ṣṭaḥ sa parayā prītyā
dadarśa kṣatajōkṣitām |
punarēva mahātējā
rākṣasēndrātmajō balī || 6.73.52 ||

sam̐sr̥jya bāṇavarṣam ca
śastravarṣam ca dāruṇam |
mamarda vānarānīkam
paritastvindrajid balī || 6.73.53 ||

svasainyamutsr̥jya samētya tūrṇam
mahāhavē vānaravāhinīsu |
adṛśyamānaḥ śarajālamugram
vavarṣa nīlāmbudharō yathāmbu || 6.73.54 ||

tē śakrajidbāṇaviśīrṇadēhā
māyāhatā visvaramunnadantaḥ |
raṇē nipēturharayō'drikalpā
yathēndravajrābhihatā nagēndrāḥ || 6.73.55 ||

tē kēvalam sandadṛśuḥ śitāgrān
bāṇān raṇē vānaravāhinīsu |
māyāvīgūḍham ca surēndrasātrum
na cātra tam rākṣasamapyapaśyan || 6.73.56 ||

tataḥ sa rakṣōdhipatirmahātmā
sarvā diśō bāṇagaṇaiḥ śitāgraiḥ |
pracchādayāmāsa raviprakāśai -
rvidārayāmāsa ca vānarēndrān || 6.73.57 ||

sa śūlanistriṃśaparaśvadhāni
 vyāviddhadīptānalasaprabhāni |
 savisphuliṅgōjjvalapāvakāni
 vavarṣa tīvraṃ plavagēndrasainyē || 6.73.58 ||

tatō jvalanasāṅkāśai -
 rbāṇairvānarayūthapāḥ |
 tāḍitāḥ śakrajīdbāṇaiḥ
 praphullā iva kiṃśukāḥ || 6.73.59 ||

tē'nyōnyamabhisarpantō
 ninadantaśca visvaram |
 rākṣasēndrāstranirbhinnā
 nipēturvānararṣabhāḥ || 6.73.60 ||

udīkṣamāṇā gaganam
 kēcinnētrēṣu tāḍitāḥ |
 śarairviviśuranyōnyam
 pētuśca jagatītalē || 6.73.61 ||

hanūmantaṃ ca sugrīva -
 maṅgadaṃ gandhamādanam |
 jāmbavantaṃ suṣēṇam ca
 vēgadarśinamēva ca || 6.73.62 ||

maindaṃ ca dvividaṃ nīlaṃ
 gavākṣam gavayaṃ tathā |
 kēsariṃ harilōmānaṃ
 vidyuddaṃṣṭraṃ ca vānaram || 6.73.63 ||

sūryānanaṃ jyōtirmukhaṃ
 tathā dadhimukhaṃ harim |
 pāvakākṣaṃ nalaṃ caiva
 kumudaṃ caiva vānaram || 6.73.64 ||

prāsaiḥ śūlaiḥ śitairbāṇai -
 rindrajinmantrasaṃhitaiḥ |
 vivyādha hariśārdūlān
 sarvāmstān rākṣasōttamaḥ || 6.73.65 ||

sa vai gadābhirhariyūthamukhyān
 nirbhidyā bāṇaistapanīyavarṇaiḥ |
 vavarṣa rāmaṃ śaravṛṣṭijālaiḥ
 salakṣmaṇaṃ bhāskararaśmikalpaiḥ || 6.73.66 ||

sa bāṇavarśairabhivṛṣyamāṇō
 dhārānipātāniva tānacintya |
 samīkṣamāṇaḥ paramādbhutaśrī
 rāmastadā lakṣmaṇamityuvāca || 6.73.67 ||

asau punarlakṣmaṇa rākṣasēndrō
 brahmāstramāśritya surēndraśatruḥ |
 nipātayitvā harisainyamasmā -
 ṅśitaiḥ śarairardayati prasaktam || 6.73.68 ||

svayambhuvā dattavarō mahātmā
 samāhitō'ntarhitabhīmakāyaḥ |
 kathaṃ nu śakyō yudhi naṣṭadēhō
 nihantumadyēndrajidudyatāstraḥ || 6.73.69 ||

manyē svayambhūrbhagavānacintya -
 stasyaitadastraṃ prabhavaśca yō'sya |
 bāṇāvapātaṃ tvamihādya dhīman
 mayā sahāvyaگرامanāḥ sahasva || 6.73.70 ||

pracchādayatyēṣa hi rākṣasēndrah
 sarvā diśaḥ sāyakavṛṣṭijālaiḥ |
 ētacca sarvaṃ patitāgryaśūraṃ
 na bhrājatē vānararājasainyam || 6.73.71 ||

āvāṃ tu drṣṭvā patitau viśamjñau
 nivṛttayuddhau hataharṣarōṣau |
 dhruvaṃ pravēkṣyatyamarārivāsa -
 masau samāsādya raṇāgryalakṣmīm || 6.73.72 ||

tatastu tāvindrajitō'strajālai -
 rbabhūvatustatra tadā viśastau |
 sa cāpi tau tatra viśādayitvā
 nanāda harṣād yudhi rākṣasēndrah || 6.73.73 ||

tatastadā vānarasainyamēvaṃ
 rāmaṃ ca saṅkhyē saha lakṣmaṇēna |
 viśādayitvā sahasā vivēśa
 purīṃ daśagrīvabhujābhiguptām |
 saṃstūyamānaḥ sa tu yātudhānaiḥ
 pitrē ca sarvaṃ hṛṣitō'bhyuvāca || 6.73.74 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvye
 yuddhakāṇḍē trisaptatitamaḥ sargaḥ ||